

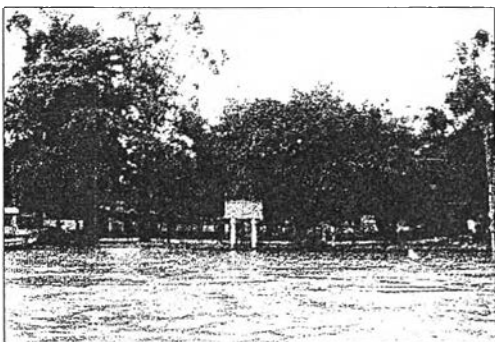
บทที่ 6

บทสรุป/แนวทางการแก้ปัญหา/ข้อเสนอแนะ

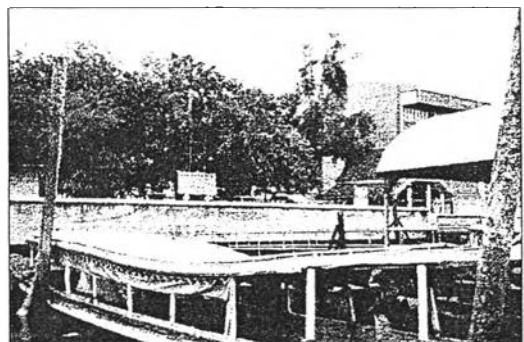
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ต้องการศึกษาผลกระทบของคันกั้นน้ำต่อชุมชนและที่อยู่อาศัยในทุก ๆ ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางกายภาพและปัญหาทางสังคม แต่เมื่อดำเนินการศึกษารายละเอียดและวิเคราะห์ผลแล้ว พบว่าผลกระทบไม่ได้เกิดจากเขื่อนในแนวคันกั้นน้ำเท่านั้น แต่ต้นเหตุของปัญหาเกิดขึ้นเกิดจากกระบวนการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นของทางราชการ จึงคิดว่าแนวทางการแก้ปัญหาน่าจะพิจารณาทั้งกระบวนการทำงาน และรูปแบบแนวคันกั้นน้ำไปพร้อมกัน ซึ่งน่าจะแก้ปัญหาได้ครบถ้วน สำหรับประเด็นในการศึกษาผลกระทบบางประเด็น โดยเฉพาะทางสังคมยังไม่สามารถสรุปได้เนื่องจากการก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ และผลการศึกษาทางด้านกายภาพจะต้องรอศึกษาผลกระทบหลังจากการก่อสร้างแล้วเสร็จ ดังนั้นผลการศึกษาวิจัยจึงมีไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่ถึงกระนั้นก็ยังสามารถวิเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญ ๆ ได้มากพอสมควร ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

6.1 ขั้นตอนการดำเนินการของหน่วยงานราชการ

ลักษณะของโครงการเป็นบริการทางด้านสาธารณูปโภค ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่และภาพลักษณ์โดยรวมของเมือง วิธีการและข้อสรุปในการดำเนินโครงการควรจะคำนึงถึงความเหมาะสมในทุก ๆ ด้าน แต่ในความเป็นจริงแล้วโครงการนี้ก็เหมือนกับโครงการอื่น ๆ ในอดีตที่ผ่านมาของทางราชการ คือ การดำเนินงานของหน่วยงานราชการใช้นโยบายและแนวทางจากสำนักกระบวนน้ำและบริษัทที่ปรึกษาเป็นหลัก เป็นการแก้ปัญหาทางเทคนิควิศวกรรมเพื่อป้องกันพื้นที่จากปัญหาน้ำท่วมเท่านั้น ซึ่งเป็นการสร้างปัญหาทางด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาทางด้านสังคมและกายภาพในชุมชน ปัญหาในด้านภูมิทัศน์ริมแม่น้ำของเมือง และเอกลักษณ์ของชุมชนและที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำ

ภาพที่ 15 ที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำก่อนทำคันกั้นน้ำ

ภาพที่ 16 ที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำหลังทำคันกั้นน้ำ

ปัญหาดังกล่าวเกิดจากสาเหตุคือ การทำงานโดยไม่ได้มีการสำรวจความคิดเห็นและทำประชาพิจารณาปรึกษาหารือกับชุมชนหรือประชากรในพื้นที่ซึ่งมีผลกระทบโดยตรง รวมถึงขาดการระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการอย่างจริงจังและมากพอตั้งแต่ช่วงการเริ่มต้นโครงการ ทำให้แผนงานและรายละเอียดของการออกแบบก่อสร้างแนวคันกันน้ำ และรูปแบบของคันป้องกันน้ำท่วมบางส่วนไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของชุมชนและผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนการทำงานที่ผ่านมาเป็นไปตามแผนภูมิดังนี้คือ

แผนภูมิที่ 10 แสดงกระบวนการดำเนินงานของโครงการที่ผ่านมา

จากแผนภูมิ จะเห็นได้ว่าขั้นตอนในการทำงานขาดการประชาสัมพันธ์โครงการให้ชุมชนในพื้นที่ได้รับทราบรายละเอียดของโครงการ ทำให้มีคนในพื้นที่โครงการยังไม่ทราบว่ามีการก่อสร้างโครงการ เป็นจำนวนเกือบครึ่งของประชากรในพื้นที่ซึ่งทำการศึกษา และขาดขั้นตอนในการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน และนักวิชา

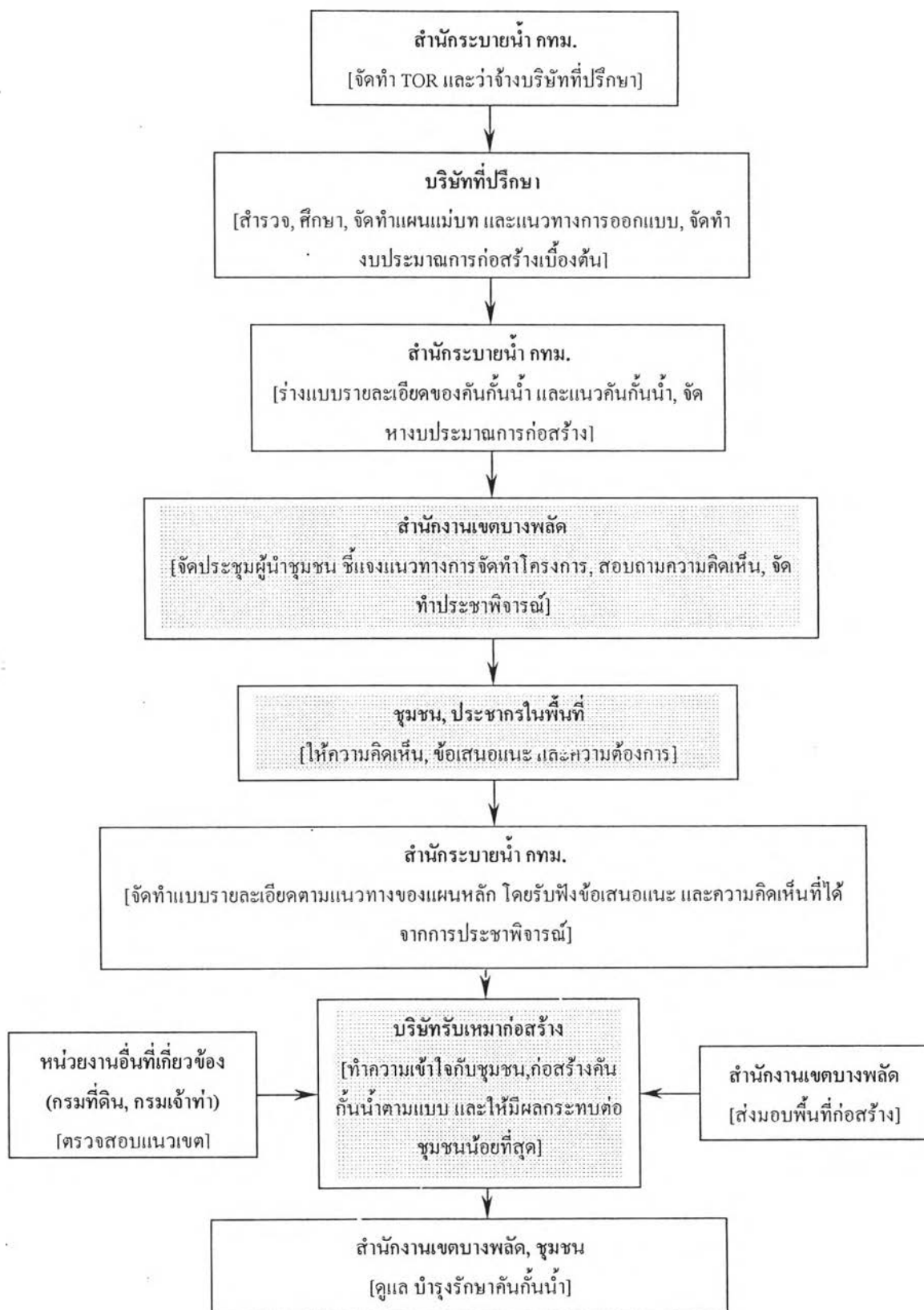
การตั้งแต่ช่วงเตรียมการก่อนการก่อสร้างและช่วงระหว่างก่อสร้าง ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในบางพื้นที่ ดังนั้นหากจะแก้ปัญหาดังกล่าวควรจะดำเนินการดังนี้

แนวทางแก้ปัญหา

ในช่วงระยะเวลาเตรียมการของโครงการ หลังจากมีแผนงานที่แน่นอนแล้ว แม้ว่าจะเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่หน่วยราชการที่รับผิดชอบควรจะมีการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่อย่างจริงจัง และจัดทำประชาพิจารณ์โครงการ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงและหาแนวทางแก้ปัญหา ก่อนที่จะเริ่มออกแบบรายละเอียดและทำการก่อสร้าง แม้ว่าจากการสำรวจของบริษัทที่ปรึกษาจะมีการสำรวจ จัดทำแบบสอบถาม และศึกษาผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมซึ่งแสดงอยู่ในรายงานหลัก (Main Report) แต่ผลที่ได้จากการสำรวจก็ไม่เที่ยงตรงทั้งหมด เนื่องจากแบบสอบถามกระจายไม่ทั่วถึงและมีจำนวนไม่มากพอ(บริษัทที่ปรึกษาใช้แบบสอบถาม 184 ชุด ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่สะพานพระรามที่ 7 ถึงคลองบางกอกน้อย)¹ และการศึกษาผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่ได้มาก็ไม่ได้นำไปใช้ในทางปฏิบัติ เป็นเพียงรายงานซึ่งมีผู้อ่านและรับรู้เพียงเจ้าหน้าที่ไม่กี่คนเท่านั้น จึงทำให้รายงานที่ได้มาไม่สามารถนำมาใช้โดยสมบูรณ์

แนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะให้ชุมชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ และแสดงความคิดเห็นในโครงการตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ, ขั้นตอนการก่อสร้าง และการดูแลบำรุงรักษา ภายหลังจากก่อสร้างแล้วเสร็จ ทำให้ผลงานที่ออกมาได้ผ่านการรับรู้ของชุมชนโดยตลอด อันอาจจะสนองความต้องการได้มากขึ้น และลดปัญหาความขัดแย้ง ในส่วนของหน่วยงานราชการก็ลดขั้นตอนการทำงาน เช่น ไม่ต้องทำการแก้ไขแบบหลายครั้ง การจัดทำงบประมาณก็ทำได้สมบูรณ์ในครั้งเดียว และลดปัญหานางานไม่ต้องมาแก้ปัญหานี้ในเรื่องการทำความเข้าใจกับชุมชน ซึ่งอาจแสดงเป็นแผนภูมิดังนี้

¹ สำนักการระบายน้ำ, โครงการสำรวจระบบระบายน้ำพร้อมค่าระดับกันที่ระบายน้ำเดิม ในพื้นที่บางพลัด (Main Report), (กรุงเทพมหานคร: พฤศจิกายน 2538), หน้า 4-3.

แผนภูมิที่ 11 แสดงแนวทางปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของโครงการ

หมายเหตุ: ส่วนที่แรเงา คือ ขั้นตอนที่ควรเพิ่มเติมเพื่อให้โครงการสมบูรณ์ขึ้น

6.2 การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ

จากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนพร้อมกับสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั่วไป พบว่าส่วนใหญ่ การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการยังไม่ดีพอ ทำให้การรับรู้ข่าวสารของโครงการมีน้อยมาก โดยสามารถประเมินผลได้เป็นส่วน ๆ ดังนี้

6.2.1 การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ

การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการมีรูปแบบดังนี้ คือ

- เรียกประชุมผู้นำชุมชน
- ติดป้ายประกาศในชุมชน
- ให้อาสาสมัครโครงการบางส่วนกับสื่อมวลชน

ซึ่งผลจากการดำเนินการที่ผ่านมาสำรวจพบว่ามีเพียงร้อยละ 57.90 ของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการซึ่งถือว่าไม่มากนัก ควรมีการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการให้ได้ผลมากกว่านี้

6.2.2 การประชาสัมพันธ์ต่อชุมชนในพื้นที่

จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า จากชุมชนทั้งหมด 7 ชุมชน สามารถแบ่งผลการสำรวจได้ 3 ระดับ คือ

- ระดับ 1** ชุมชนที่ได้รับการประชาสัมพันธ์อยู่ในเกณฑ์ดีมี 2 ชุมชน คือ ชุมชนวัดบวรมงคล และชุมชนบ้านปูน ซึ่งได้รับข่าวสารตั้งแต่ช่วงแรกของการดำเนินโครงการและได้รับข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถประสานงาน และให้แนวความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี
- ระดับ 2** ชุมชนที่ได้รับการประชาสัมพันธ์ในระดับปานกลางมี 4 ชุมชน คือ ชุมชนวัดกคินีนารถ, ชุมชนวัดพระยาศิริไอยสวรรค์, ชุมชนวัดดาวดึงษาราม และชุมชนคลองเจ้าครุฑ โดยชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารหลังจากแบบก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทำให้ไม่สามารถให้ความคิดเห็นได้ในช่วงแรก ต้องมาขอแก้ไขแนวคันกั้นน้ำเป็นบางส่วนในช่วงก่อนการก่อสร้างโดยประสานงานไปยังวิศวกรผู้ออกแบบจากสำนักกระษาน้ำ กทม. ให้ช่วยปรับปรุงแก้ไขให้ ทำให้งานล่าช้า และนอกจากนี้ยังไม่ทราบรายละเอียดของลักษณะแนวคันกั้นน้ำที่จะใช้ก่อสร้างจริง
- ระดับ 3** ชุมชนที่ได้รับการประชาสัมพันธ์ในระดับที่น้อยที่สุดมี 1 ชุมชน คือ ชุมชนวัดคฤหบดี ชุมชนได้รับข่าวสารเมื่อผู้รับเหมาเริ่มเข้ามาดำเนินการก่อสร้าง ก่อให้เกิดปัญหาต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เช่น ก่อสร้างแนวไม่ตรงกับความเห็นของชุมชน, รูปแบบคันกั้นน้ำไม่เหมาะสมกับโครงสร้างทาง

กายภาพของพื้นที่ ผู้รับเหมาก่อสร้างไม่มีความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่ออาคารใกล้เคียง ฯลฯ

ซึ่งจากผลการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนดังกล่าว ประกอบกับการสัมภาษณ์ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการประชาสัมพันธ์ชุมชนจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกรรมการชุมชนเป็นสำคัญ หากกรรมการชุมชนมีการรวมตัวที่ดี มีแนวความคิดและทัศนคติที่ดี ก็จะสามารถประสานงานเพื่อรับรู้อาคารจากทางราชการ ได้ดี แต่ถ้าเป็นในแนวทางตรงกันข้ามก็ย่อมได้ผลในทางตรงกันข้ามเช่นกัน สำหรับในส่วนของข้าราชการและเจ้าหน้าที่นั้น ผลการดำเนินงานก็ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่ ซึ่งดูแลแต่ละชุมชน หากเจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ขยันขันแข็ง ก็สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ดี

6.2.3 การประชาสัมพันธ์ที่อยู่อาศัยนอกเขตชุมชน

จากการสำรวจและสัมภาษณ์พบว่า การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการที่อยู่อาศัยนอกเขตชุมชนอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีนัก ส่วนใหญ่แทบจะไม่ทราบรายละเอียดของโครงการมาก่อนเลย ทราบก็ต่อเมื่อมีการก่อสร้างแล้ว ทำให้เกิดผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยมากมาย สาเหตุเนื่องมาจากไม่มีคนกลางที่จะถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้ได้รับทราบ

แนวทางแก้ปัญหา

เนื่องจากโครงการนี้แตกต่างจากโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคทั่วไป เพราะคั่นกันน้ำมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของชาวชุมชน, โครงสร้างทางกายภาพของชุมชน และสภาพลักษณะของเมือง การปรับปรุงวิธีการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก เพื่อให้โครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินการได้อย่างราบรื่น การเผยแพร่ข้อมูลให้แก่ประชาชน ควรจะต้องแบ่งวาระออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ

1. ช่วงเวลาก่อนการก่อสร้าง จะต้องมีการสำรวจและออกแบบสอบถามพร้อมทั้งจัดประชุมผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงแผนงานและแนวความคิดในการจัดทำโครงการ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากตัวแทนชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดทำแบบรายละเอียดและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังจะต้องมีการทำประชาสัมพันธ์หลังจากแผนงานและแบบรายละเอียดแล้วเสร็จ ก่อนที่จะประกาศประมูลการก่อสร้าง เพื่อให้เกิดการยอมรับและรับทราบรายละเอียดโครงการในวงกว้างมากที่สุด ควรมีการจัดทำป้ายประกาศหรือเผยแพร่รายละเอียดของโครงการโดยขอให้สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ช่วยกระจายข่าว ในปริมาณที่มากกว่าเดิม
2. ช่วงเวลาระหว่างการก่อสร้าง จะต้องมีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมงาน ตัวแทนชุมชน และผู้รับเหมาก่อสร้าง เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน และการประสานงานอันมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาความขัดแย้งและความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่ชุมชน

3. ช่วงเวลาหลังการก่อสร้าง จะต้องมีการประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบถึงวิธีการดูแล และบำรุงรักษาคันกันน้ำ และขอความร่วมมือจากชุมชนช่วยเหลือกันทางหนึ่งเพื่อให้คันกันน้ำพร้อมอุปกรณ์ใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่า ทนนาน และมีประสิทธิภาพสูงสุด

เพื่อให้รูปแบบของการประชาสัมพันธ์มีความชัดเจนและทั่วถึง เพื่อเป็นกระบวนการที่จะช่วยลดความขัดแย้ง จึงขอเสนอวิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 76 แสดงขั้นตอนการจัดการความขัดแย้งและการมีส่วนร่วมสาธารณะ¹

	ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์	วิธีดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
1	ให้ข้อมูลข่าวสาร	- ติดป้ายประกาศ - แจกเอกสาร	- เขตบางพลัด
2	ให้การศึกษา	- จัดฝึกอบรม - จัดทำเอกสารรายละเอียดโครงการ	- สำนักระบายน้ำ กทม. - เขตบางพลัด
3	รวบรวมแบบสัมภาษณ์, สอบถาม	- สัมภาษณ์ความคิดเห็น - แจกแบบสอบถาม	- สำนักระบายน้ำ กทม. - เขตบางพลัด
4	ให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	- จัดประชุมตัวแทนชุมชนกับหน่วยงานราชการ	- สำนักระบายน้ำ กทม. - เขตบางพลัด
5	จัดหัวข้อเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น	- จัดทำประชาพิจารณ์	- เขตบางพลัด
6	ทดสอบแนวความคิด	- จัดประชุมกลุ่มย่อยระดับผู้นำ - จัดทำ Workshop	- เขตบางพลัด
7	คัดค้านส่วนใหญ่	- ประชุมที่ปรึกษา	- เขตบางพลัด
8	มอบหน้าที่ในการดำเนินการ	- รับผลไปดำเนินการ	- สำนักระบายน้ำ กทม.

6.3 แนวก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วม และรูปแบบคันกันน้ำ

จากการสำรวจพื้นที่, การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน, การสอบถามประชาชนในพื้นที่ และความคิดเห็นของผู้วิจัยในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปนิก สามารถสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคันกันน้ำ และรูปแบบของคันกันน้ำได้ดังนี้ คือ

¹ เอกสารประกอบการฝึกอบรมปฏิบัติการ "การมีส่วนร่วมของสาธารณชน สำหรับโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม," (สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 13.

ก. แนวคั่นกันน้ำ การกำหนดแนวคั่นกันน้ำของบริษัทที่ปรึกษา ซึ่งได้จัดทำไว้ทั้งหมด 4 แนว และส่งมอบหน้าที่ให้สำนักระบายน้ำ กทม. เป็นผู้พิจารณานั้น ดูเหมือนมีความเหมาะสมตามสภาพความเร่งด่วนของโครงการในช่วงแรก แต่ในวิธีการปฏิบัตินั้นทีมงานสำรวจของบริษัทที่ปรึกษาไม่ได้สอบถามความคิดเห็นชุมชนในพื้นที่อย่างจริงจัง ทำให้การกำหนดแนวจึงเป็นไปอย่างคร่าว ๆ ไม่สามารถเลือกแนวที่เหมาะสมและตรงกับความคิดเห็นของชุมชนอย่างแท้จริง เมื่อสำนักระบายน้ำได้เริ่มออกแบบรายละเอียดก็นำผลจากการศึกษาของบริษัทที่ปรึกษามาใช้ออกแบบ โดยไม่ได้เข้าไปสำรวจและสอบถามความต้องการของชุมชนก่อน ทำให้การกำหนดแนวคั่นกันน้ำครั้งแรกไม่ครอบคลุมพื้นที่มากเท่าที่ควรจะเป็น เมื่อมีการประชุมจนได้บริษัทผู้รับเหมาก่อสร้างแล้ว ชุมชนมีการโต้แย้งและร้องขอให้แก้ไขแนวคั่นกันน้ำ จึงต้องดำเนินการปรับแนวคั่นกันน้ำใหม่บางส่วน ซึ่งทำให้ต้องเสียเวลาทำงานหลายครั้ง และทำให้การส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างให้บริษัทผู้รับเหมาล่าช้า พร้อมทั้งต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบรายละเอียดของคั่นกันน้ำใหม่บางส่วน อันมีผลให้ต้องปรับงบประมาณการก่อสร้างตามแบบใหม่

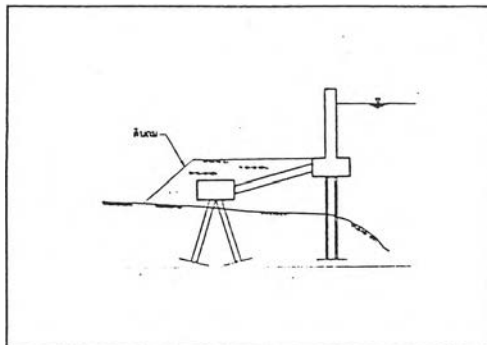
ภาพที่ 17 แสดงแนวคั่นกันน้ำตามแบบเดิมเปรียบเทียบกับแนวที่ปรับปรุงใหม่

จากกรณีนี้หากมีการดำเนินการตามแผนภูมิแสดงแนวทางปรับปรุงกระบวนการดำเนินโครงการ (ภาพที่ 17) ตามที่ผู้วิจัยเสนอแนะไปในข้อ 6.1 จะช่วยแก้ปัญหาไปได้มาก

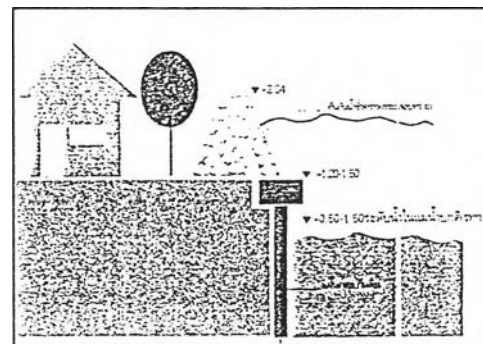
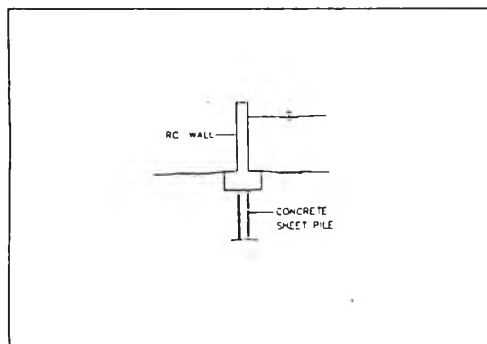
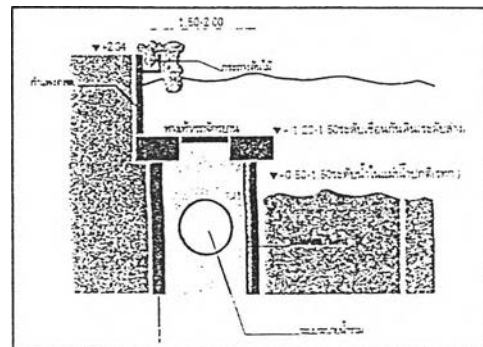
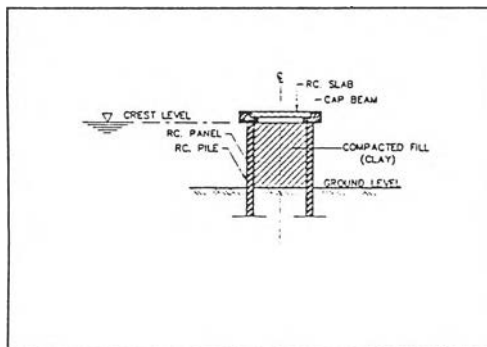
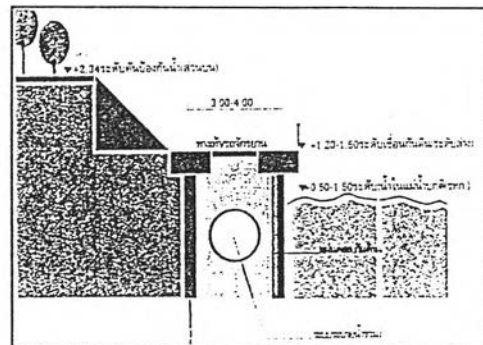
ผลจากการปรับแนวคั่นกันน้ำตามแบบใหม่ ทำให้แนวคั่นกันน้ำสามารถครอบคลุมพื้นที่ได้มากขึ้น ซึ่งสามารถลดปัญหาของที่อยู่อาศัยด้านหน้าคั่นกันน้ำไปได้มากถึง 90% ทั้งนี้ต้องถือเป็นผลงานของวิศวกรโยธา ประจำสำนักระบายน้ำ กทม. ผู้ดูแลโครงการนี้ที่ช่วยปรับแนวจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนริมแม่น้ำเป็นส่วนใหญ่

ข. รูปแบบของคันกันน้ำ การออกแบบคันกันน้ำซึ่งบริษัทที่ปรึกษาได้จัดทำเป็นแบบมาตรฐานไว้ในรายงานหลัก (Main Report) และทางสำนักระบายน้ำ กทม. ได้นำมาใช้เป็นแบบสำหรับก่อสร้างนั้น กำหนดความสูงของคันกันน้ำไว้ที่ 2.34 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง หากจะประเมินในแง่ของการป้องกันน้ำท่วมเพียงอย่างเดียวถือว่าได้ผลสมบูรณ์ ในเชิงวิศวกรรมถือว่าได้ว่ามันคงแข็งแรงดี แต่ถ้าพิจารณาในแง่ของภูมิทัศน์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งแต่เดิมมีบรรยากาศการอยู่อาศัยริมแม่น้ำที่สวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งพากันล่องเรือชมความงามแล้วต้องถือว่ายังไม่ดีเนื่องจากสภาพภูมิทัศน์ซึ่งมองมาจากแม่น้ำเมื่อล่องเรือผ่านนั้น จะเหมือนกับมีกำแพงคอนกรีตมีความสูงเท่ากันตลอดแนวแม่น้ำ หาดบรรยากาศที่สวยงามไม่ได้เลย ในสภาพความเป็นจริงแล้วระดับน้ำในแม่น้ำปกติจะอยู่ต่ำกว่าพื้นที่ริมแม่น้ำอยู่ประมาณ 1.00-1.50 เมตรเกือบตลอดทั้งปี มีเพียงช่วงระยะเวลาปลายปีบางปีซึ่งมีน้ำหลากผิดปกติเท่านั้นที่น้ำจะมีระดับเสมอ หรือสูงกว่าพื้นที่ริมแม่น้ำเหล่านั้น ซึ่งหากดูจากเหตุผลนี้แล้วจะเห็นได้ว่าการออกแบบคันกันน้ำตามแบบดังกล่าว ถือว่าแม่น้ำจะเหมาะสมสมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้มีลักษณะที่สวยงามกว่าที่เป็นอยู่ พร้อมทั้งอาจกำหนดระดับความสูงให้ต่ำกว่า 2.34 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางได้ แล้วใช้วิธีเสริมคันกันน้ำชั่วคราวเป็นครั้งคราว (ในส่วนนี้ตามรายงานของบริษัทที่ปรึกษาก็มีการแนะนำไว้เช่นกัน แต่ทางสำนักระบายน้ำเลือกใช้วิธีก่อสร้างคันกันน้ำถาวรทั้งหมดเพื่อลดปัญหาเรื่องการดูแลภายหลัง ซึ่งตรงกับคำสั่งตรวจความเห็นของชาวบ้านส่วนใหญ่ว่าควรสร้างแบบถาวร) สำหรับการปรับปรุงรูปแบบคันกันน้ำผู้วิจัยพบว่าทางกรุงเทพมหานครได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาอีกทีมหนึ่ง เป็นผู้วิจัยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงคันกันน้ำให้สวยงามขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการนำไปใช้ ซึ่งตามความเห็นของผู้วิจัยเห็นว่าบางส่วนของคันกันน้ำสำหรับโครงการนี้ซึ่งยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้างน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงแบบให้ดูดีกว่าที่กำหนดไว้เดิม โดยควรนำผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวมาใช้ให้เป็นประโยชน์

รูปแบบเดิมของลำน้ำระบายน้ำ กทม.

รูปแบบเสนอแนะใหม่โดยผู้วิจัย

ภาพที่ 18 แบบแสดงรูปตัดคั่นกันน้ำ

6.4 ผลกระทบที่เกิดจากการก่อสร้างคั่นกันน้ำ

จากการก่อสร้างคั่นกันน้ำในเขตพื้นที่บางพลัดได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ จากการศึกษาวิจัยและสำรวจในพื้นที่ที่สามารถสรุปเป็น 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

ก. ผลกระทบต่อที่อยู่อาศัย

ผลกระทบของคั่นกันน้ำต่อที่อยู่อาศัย ได้แก่

- ทำให้ต้องรื้อย้ายที่อยู่อาศัยที่รูก่ที่สาธารณะ และแม่น้ำ-ลำคลองซึ่งต้องรื้อย้ายออกไปทั้งหมดโดยค้ำก่อนการก่อสร้างคั่นกันน้ำ
- ทำให้ต้องซ่อมแซมและปรับปรุงที่อยู่อาศัย อันเนื่องมาจากการยกระดับถนน, ทางเท้า, ท่อระบายน้ำ, คั่นกันน้ำ ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหามากโดยเฉพาะปัญหาาระบบระบายน้ำ
- ทำให้ต้องซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เนื่องมาจากความเสียหายจากการก่อสร้างคั่นกันน้ำ เช่น การตอกเสาเข็ม, การขนส่งวัสดุก่อสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดบริเวณริมแม่น้ำลำคลอง
- ทำให้ต้องปรับปรุงระบบระบายน้ำภายในที่อยู่อาศัย ให้สอดคล้อง-ต่อเนื่องกับระบบระบายน้ำที่สร้างขึ้นใหม่ในพื้นที่ชุมชน เพราะวาระบบระบายน้ำใหม่มีระดับกันท่สูงกว่ท่ระบายน้ำเดิมเป็นอย่างมาก ทำให้น้ำทิ้งไม่สามารถระบายออกสู่ท่ใหม่ได้
- การคมนาคมทางน้ำของที่อยู่อาศัยที่ติดกับแม่น้ำมีความสะดวกสบายลดลง
- คั่นกันน้ำบดบังทัศนียภาพริมแม่น้ำ ทำให้ที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำไม่สามารถมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามจากแม่น้ำเหมือนที่เคยเป็น (ดูภาพที่ 15 และภาพที่ 16)

ข. ผลกระทบต่อชุมชนและเมือง

ผลกระทบของคั่นกันน้ำต่อชุมชนและเมือง ได้แก่

- อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยอยู่หน้าคั่นกันน้ำ และหลังคั่นกันน้ำ ในช่วงเวลาที่เกิดปัญหาน้ำท่วม (ยังไม่สามารถสรุปผลได้ เพราะยังก่อสร้างไม่เสร็จ)
- คั่นกันน้ำบดบังทัศนียภาพที่ให้เห็นจากแม่น้ำ ทำให้ภาพลักษณ์ของชุมชนริมแม่น้ำเปลี่ยนไป โดยสิ้นเชิง ขาดเสน่ห์และเอกลักษณ์ที่สวยงามเหมือนที่เคยเป็นมาในอดีต เช่น บ้านไคทำน้ำค้ำบ้านเรือนไม่สามารถใช้ได้เหมือนเดิม

6.5 แนวทางการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยบริเวณคั่นกันน้ำแบ่งแยกตามการถือครองกรรมสิทธิ์

แนวทางการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยบริเวณคั่นกันน้ำนั้น มีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามลักษณะการถือครองกรรมสิทธิ์ คือ

6.5.1 กรณีเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน

การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับกรณีที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินนี้ เนื่องจากเจ้าของบ้านมีกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์ จึงมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

ก. การแก้ปัญหาแบบชั่วคราว หรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นรูปแบบการแก้ปัญหาเนื่องมาจากกรณีน้ำท่วมฉับพลัน หรือกรณีที่เจ้าของบ้านทราบว่าปัญหาน้ำท่วมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ไม่หนักหนารุนแรงมากนัก จึงแก้ปัญหาด้วยวิธีง่าย ๆ เช่น ทำคันกั้นน้ำด้วยกระสอบทราย หรือก่อกำแพงคอนกรีตบล็อกเพื่อป้องกันน้ำท่วม และจะรื้อออกเมื่อน้ำลดลงแล้ว วิธีการนี้ใช้งบประมาณในการแก้ปัญหาไม่มากนัก จากการสำรวจเจ้าของบ้านแก้ปัญหาแบบชั่วคราว ร้อยละ 63.5

ข. การแก้ปัญหาแบบถาวร เป็นรูปแบบการแก้ปัญหาเนื่องมาจากปัญหาน้ำท่วมมีความรุนแรงมาก และท่วมขังเป็นเวลานาน หรือเป็นประจำ ก่อให้เกิดความไม่สะดวก และความเสียหายต่อทรัพย์สิน วิธีการนี้เป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ลงทุนมาก และต้องใช้เวลามาก เช่น การก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วมรอบบ้านแบบถาวร ไม่ว่าจะเป็นการคันกั้นน้ำทำด้วยคอนกรีต หรือการถมพื้นที่บริเวณบ้านให้สูงขึ้น หรือการยกตัวบ้านให้สูงขึ้น ทุก ๆ วิธีการที่กล่าวมาต้องผ่านกระบวนการคิดและการก่อสร้างที่ยุ่งยาก ต้องใช้ทุนสูงเพื่อแก้ปัญหา จากการสำรวจเจ้าของบ้านแก้ปัญหาแบบถาวร ร้อยละ 23.8 ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.7 ปล่อยเลยตามเลยไม่ได้แก้ปัญหา

6.5.2 กรณีเช่า

การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับกรณีเช่า สำหรับรูปแบบของการเช่านี้มีทั้งเช่าที่ดินเพื่อปลูกบ้าน, เช่าที่ดินและเช่าบ้าน หรือแบ่งเช่าบางส่วนของบ้านและห้องเช่า รูปแบบและวิธีการแก้ปัญหาก็จะแตกต่างกันไปตามลักษณะการเช่า ดังนี้

กรณีที่ 1 รูปแบบการเช่าที่ดินปลูกบ้าน กรณีนี้มักจะมีระยะเวลาการเช่าเป็นเวลานาน ทำให้ผู้เช่ามีความมั่นใจในการแก้ปัญหามาก จึงสามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้ทั้งแบบชั่วคราวและถาวร (ตามรายละเอียดข้อ 5.5.1) ขึ้นอยู่กับความพร้อมเรื่องงบประมาณเป็นตัวกำหนด ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่าร้อยละ 18.0 แก้ปัญหาแบบถาวร และร้อยละ 62.9 แก้ปัญหาแบบชั่วคราว ไม่ได้แก้ไขร้อยละ 19.2

กรณีที่ 2 รูปแบบการเช่าที่ดินและเช่าบ้าน กรณีนี้มักจะมีช่วงการเช่าเป็นระยะเวลาปานกลางถึงระยะเวลานาน การแก้ปัญหาจึงเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้ทั้งแบบชั่วคราวและถาวร เช่นเดียวกับกรณีที่ 1 ขึ้นอยู่กับความพร้อมเรื่องงบประมาณ และระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่าร้อยละ 21.3 แก้ปัญหาแบบถาวร และร้อยละ 57.4 แก้ปัญหาแบบชั่วคราว ไม่ได้แก้ไขร้อยละ 21.3

กรณี 3 รูปแบบการแบ่งเช่าบางส่วนที่บ้านหรือห้องเช่า กรณีนี้ช่วงเวลาที่เช่ามักเป็นเวลาดำเนินงานกลาง การแก้ปัญหาจึงเลือกรูปแบบชั่วคราวเป็นส่วนใหญ่ เพราะผู้เช่ามักจะไม่ลงทุนมากนัก เนื่องจากจะไม่คุ้มค่า ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่าร้อยละ 18.2 แก้ปัญหาแบบถาวร และร้อยละ 7.27 แก้ปัญหาแบบชั่วคราว ไม่ได้แก้ไขร้อยละ 9.1

6.5.3 กรณีบุกรุก

การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับกรณีบุกรุกนั้น นโยบายของทางราชการ คือ ต้องการให้ผู้บุกรุกย้ายออกไปทั้งหมด โดยให้การช่วยเหลือในลักษณะต่าง ๆ เช่น จัดหาที่อยู่อาศัยให้ใหม่ในชุมชนเดิม หรือย้ายไปอยู่ในที่ซึ่งทางราชการจัดหาไว้ให้ แต่ในวิธีปฏิบัติอาจไม่ง่ายนัก เนื่องจากผู้บุกรุกมักจะไม่อยากไป หรือมีข้อต่อรองมาก จนเกิดเป็นปัญหาในการดำเนินการ ผลจากการสำรวจในข้อ 4.8 นั้น ผู้บุกรุกต้องการให้ทางราชการให้การสนับสนุนในเรื่องให้เงินช่วยเหลือ และสนับสนุนวัสดุก่อสร้าง ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วม

เมื่อพิจารณาโดยรวมสำหรับการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้ว พบว่าเป็นการแก้ปัญหาแบบชั่วคราว ร้อยละ 62.9 แก้ปัญหาแบบถาวรร้อยละ 19.4 และไม่ได้แก้ปัญหาร้อยละ 17.7

6.6 แนวทางการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยบริเวณหน้าและหลังคันทันน้ำ ทางด้านกายภาพ

การก่อสร้างแนวคันทันน้ำแบ่งพื้นที่ที่อยู่อาศัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ด้านหน้าและด้านหลังคันทันน้ำ จากการสำรวจพบว่า มีที่อยู่อาศัยอยู่หน้าแนวคันทันน้ำ ร้อยละ 12.9 และด้านหลังแนวคันทันน้ำร้อยละ 87.1

การก่อสร้างคันทันน้ำได้ก่อให้เกิดปัญหาของที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่ด้านหน้า และด้านหลังแนวคันทันน้ำในลักษณะที่แตกต่างกัน คือ

6.6.1 ที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่ด้านหน้าแนวคันทันน้ำ

ที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่ด้านหน้าแนวคันทันน้ำ ในช่วงเวลาปกติจะไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม แต่หากเป็นฤดูน้ำหลากและน้ำทะเลหนุน อาจเกิดปัญหาน้ำท่วม ซึ่งเป็นได้ทั้งกรณีที่น้ำท่วมขังตลอดเป็นระยะเวลาาน หากกรณีน้ำในแม่น้ำสูงมากหรืออาจเป็นกรณีน้ำท่วมชนิดที่ขึ้น-ลงตามระดับน้ำในแม่น้ำ ในกรณีที่น้ำในแม่น้ำสูงไม่มากนัก แนวทางการแก้ปัญหาของที่อยู่อาศัยในส่วนนี้มีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน คือ

- ก. ถมบริเวณบ้านและพื้นที่โดยรอบให้สูงขึ้นกว่าระดับน้ำขึ้นสูงสุด ใช้ในกรณีที่สามารถขนส่งวัสดุเข้าไปถึงบ้านได้สะดวก และมีงบประมาณมากพอ
- ข. จัดทำแนวคันทันน้ำรอบตัวบ้านเป็นการเฉพาะตัว โดยจะเป็นคันทันน้ำถาวรหรือชั่วคราวก็ได้

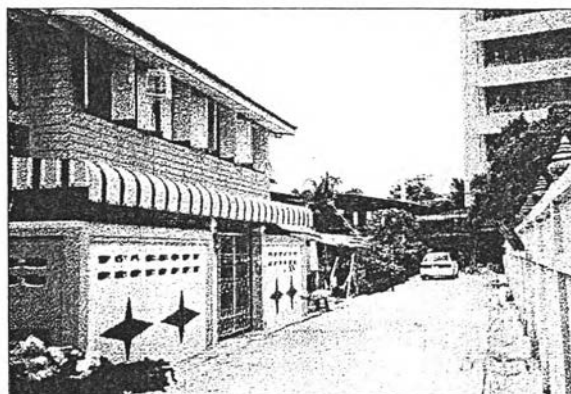

ภาพที่ 19 การถมบริเวณบ้าน

- ค. ยกตัวบ้านให้สูงขึ้น โดยวิธีต่าง ๆ เช่น ใช้แม่แรงค้ำค้ำขึ้น (ในกรณีที่เป็นบ้านไม้) ปรับปรุงบ้านชั้นบนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยปล่อยให้ชั้นล่างน้ำท่วม แต่ต้องแก้ไขระบบไฟฟ้าให้สวิตช์, ปลั๊ก อยู่สูงเหนือระดับน้ำท่วมสูงสุดเพื่อความปลอดภัย และปรับปรุงห้องน้ำ-ส้วมให้อยู่ในสถานะที่ใช้งานได้แม้เกิดกรณีน้ำท่วม

ภาพที่ 20 การยกตัวบ้านให้สูงขึ้น

ภาพที่ 21 ภายหลังจากปรับปรุง

- ง. จัดทำทางเดินชั่วคราวให้สามารถเข้า-ออกได้จากบ้านไปประตูต่าง ๆ ได้สะดวก

6.6.2 ที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่หลังแนวคันกั้นน้ำ

ที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่ด้านหลังแนวคันกั้นน้ำเมื่อการก่อสร้างคันกั้นน้ำแล้วเสร็จทั้งระบบ คาดว่าจะสามารถป้องกันปัญหาน้ำท่วมได้ แต่การก่อสร้างคันกั้นน้ำอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาเรื่องการระบายน้ำ, การปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้นอันเนื่องมาจากระดับถนน/ทางเดินสูงกว่าอาคาร ฯลฯ ซึ่งมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาหลายรูปแบบด้วยกัน คือ

- ก. ถมที่บริเวณบ้านให้สูงขึ้น เหมาะสำหรับกรณีที่บ้านมีงบประมาณมากพอ และการขนส่งวัสดุในการถม เช่น ดิน, ทราย เป็นไปได้อย่างสะดวก
- ข. ยกตัวบ้านให้สูงขึ้นด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น
- ดัดบ้านให้สูงขึ้นด้วยแม่แรง ใช้ในกรณีที่ เป็นบ้านไม้
 - รื้อบ้านเก่าสร้างหลังใหม่ ใช้ในกรณีที่ เป็นบ้านตึก และมีงบประมาณมากเพียงพอ เป็นการแก้ปัญหาระยะยาว
 - ค่อเติมหรือปรับปรุงบ้านบางส่วนให้สูงขึ้นมากพอที่จะอยู่ได้อย่างสบาย
- ค. ปรับปรุงระบบระบายน้ำเดิมให้สะดวกใช้งานได้
- จัดทำบ่อพักน้ำภายในบ้านแล้วสูบออก กรณีที่บ้านอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าท่อระบายน้ำใหม่ วิธีนี้ใช้งบประมาณไม่มากนัก แต่ต้องคอยดูแลบ่อน้ำให้ใช้งานได้ และต้องเก็บค่าบำรุงรักษา
 - รื้อระบบระบายน้ำเดิมหมดและจัดทำใหม่ ใช้ในกรณีที่ มีงบประมาณมากพอ เป็นการแก้ปัญหาระยะยาว

6.7 แนวทางการลดผลกระทบของโครงการที่มีต่อชุมชนและเมือง

การดำรงชีวิตของชุมชนในอดีตที่ผ่านมาของคนไทยริมแม่น้ำ เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ลุ่มริมแม่น้ำและยอมรับกับธรรมชาติของน้ำ คือปลูกเรือนเป็นบ้าน ใต้ถุนสูง เมื่อถึงฤดูน้ำหลากก็พักอาศัยอยู่บริเวณชั้นบน เมื่อถึงฤดูปกติก็ใช้พื้นที่ใต้ถุนบ้านเป็นที่ทำงาน แต่ในปัจจุบันการปลูกบ้านพักอาศัยไม่ได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้ เมื่อถึงฤดูน้ำหลากจึงเกิดปัญหาน้ำท่วมที่อยู่อาศัยก่อให้เกิดความเสียหายและไม่สะดวกดังที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่หลายส่วนของกรุงเทพมหานคร

แนวทางในการแก้ปัญหาต้องมองผลกระทบในทุก ๆ ด้าน รวมถึงศึกษาตัวอย่างแนวทางการแก้ปัญหาของเมืองอื่น ๆ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกรุงเทพมหานคร

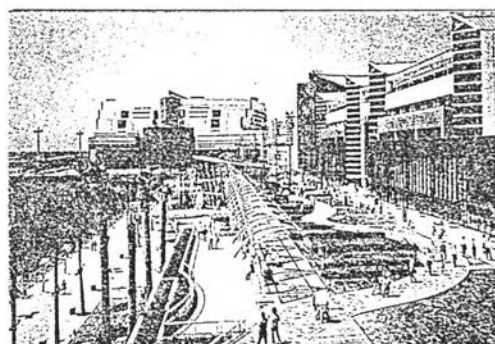
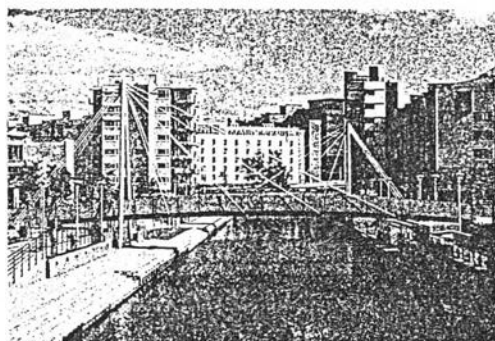
6.8 ความคิดเห็นทางด้านผังเมือง และการควบคุมการก่อสร้างอาคารริมแม่น้ำ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน การสอบถามสมาชิกในพื้นที่ ความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ และความคิดเห็นของผู้วิจัยในฐานะสถาปนิก สามารถสรุปความคิดเห็นและแนวทางพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำและการควบคุมการก่อสร้างอาคารริมแม่น้ำได้ดังต่อไปนี้

6.8.1 แนวความคิดทางด้านผังเมืองเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ (ผู้ซึ่งไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินริมแม่น้ำ) มีความเห็นด้วยกับแนวความคิดในการพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำให้เป็นพื้นที่สาธารณะ หรือกึ่งสาธารณะ โดยพัฒนาเป็นเส้นทางคมนาคม เช่น ทางเดิน ทางจักรยาน (แต่ไม่ใช่พัฒนาเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก เช่น ถนน เพราะว่าจะจอบางมากเกินไป) การพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำเป็นเส้นทางคมนาคมมีข้อดี คือ ช่วยกันแนวเขตริมแม่น้ำให้เป็นระเบียบเรียบร้อย หากมีพื้นที่ว่างมากเพียงพอ เช่น กรณีเป็นพื้นที่ว่างเปล่า หรือที่ดินของวัด, หน่วยราชการ ควรจะยินยอมให้กรุงเทพมหานครเข้ามาพัฒนาให้เป็นพื้นที่เพื่อการพักผ่อนและันทนาการ เช่น เป็นสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ฯลฯ โดยลักษณะการยินยอมให้พัฒนาไม่จำเป็นต้องยกให้สาธารณะ แต่อาจให้กรุงเทพมหานครเช่าเป็นช่วงระยะเวลาจนกว่าจะมีโครงการจะนำพื้นที่ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ

หากมองในมุมมองของผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินริมแม่น้ำ อาจไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดดังกล่าว เพราะว่าอาจก่อให้เกิดการรบกวนที่อยู่อาศัยเดิม หรือเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น (จากการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยริมแม่น้ำ)

ภาพที่ 22 แสดงตัวอย่างการใช้พื้นที่ริมแม่น้ำเพื่อสาธารณประโยชน์

ในต่างประเทศ เมืองที่มีการวางผังเมืองที่ดี พื้นที่ริมแม่น้ำที่จะถูกกันไว้เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการพักผ่อน เช่น เมืองใหญ่ในสหรัฐอเมริกา หรือยุโรป

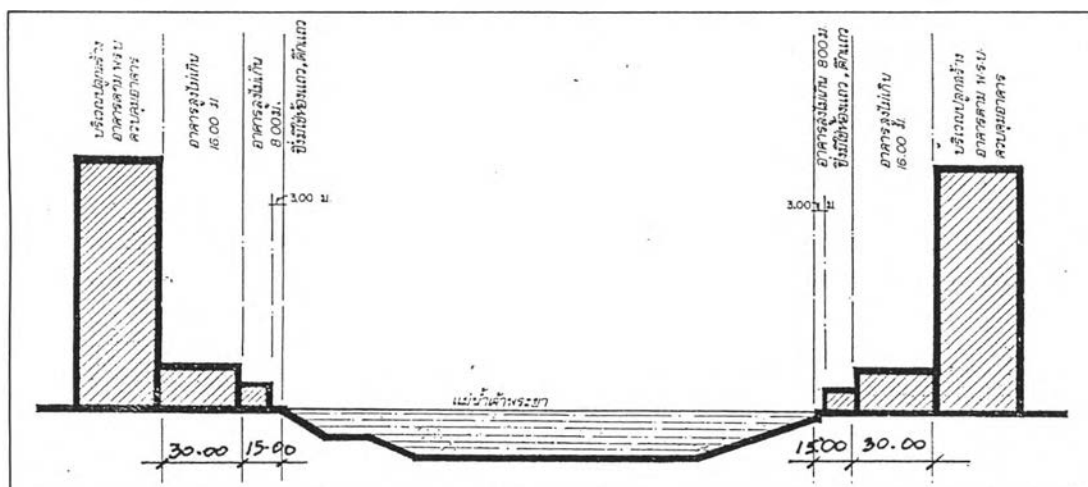
สำหรับผู้วิจัยมีความคิดเห็นในเรื่องนี้คือ การกันแนวเขตพื้นที่ริมแม่น้ำเพื่อเป็นพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่เพื่อการพักผ่อนเป็นแนวความคิดที่ดีควรแก่การสนับสนุน แต่ไม่ควรกำหนดหรือบังคับในทุก ๆ พื้นที่

ควรเลือกบริเวณที่เป็นพื้นที่ว่างเปล่าหรือพื้นที่ของวัด, สถานที่ราชการมาพัฒนา หลังจากการพัฒนาแล้วก็ควรมีการดูแลและบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี เพราะว่ามีสวนหย่อมหรือสวนสาธารณะขนาดเล็กหลายแห่งในกรุงเทพฯ เมื่อพัฒนาแล้วขาดการดูแลและบำรุงรักษาทำให้ทรุดโทรม ส่วนแนวความคิดที่จะทำเป็นเส้นทางคมนาคมนั้น ควรทำเป็นแค່ทางเดินหรือทางรถจักรยานเท่านั้น ไม่ควรให้รถยนต์วิ่ง เพราะจะเป็นการรบกวนที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำ และก่อให้เกิดมลภาวะ

6.8.2 แนวความคิดทางด้านการควบคุมการก่อสร้างอาคารริมแม่น้ำ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและสอบถามสมาชิกทั่วไป รวมทั้งความเห็นของผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นสมควรให้มีการควบคุมการก่อสร้างอาคารริมแม่น้ำเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง ซึ่งแนวทางการควบคุมควรกำหนดเป็นหลายประเด็นคือ

- การควบคุมระยะร่นของอาคารริมแม่น้ำ เช่น อาจกำหนดเขตห้ามก่อสร้างอาคารจากแนวแม่น้ำ เช่น 3.00-6.00 เมตร
- การควบคุมความสูงของอาคารริมแม่น้ำ โดยอาจกำหนดเป็นระยะร่นเหมือนกับถนนสาธารณะก็ได้
- การบังคับให้มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะปล่อยน้ำเสีย/น้ำทิ้ง ลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

ที่มา: ร่างกฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคารริมแม่น้ำ สำนักการผังเมือง กทม. ปี 2541

ภาพที่ 23 รูปตัดแสดงการควบคุมการก่อสร้างอาคารริมแม่น้ำตามข้อกำหนดทางด้านผังเมือง

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า ปัจจุบันสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร กำลังร่างข้อบัญญัติเพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคารและควบคุมการใช้ที่ดินริมแม่น้ำ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาของสภากรุงเทพมหานคร คาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในเร็ววันนี้

5.10 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ในการทำการศึกษาวิจัยในหัวข้อนี้ คือต้องการทราบผลกระทบของคันทันน้ำค่อที่อยู่อาศัย ในช่วงเวลาต่าง ๆ คือ ก่อนการก่อสร้าง ระหว่างการก่อสร้าง และภายหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ ผู้วิจัยได้เพิ่มระยะเวลาการศึกษาตามแผนงานของกรุงเทพมหานคร เพื่อจะรอผลที่เกิดภายหลังการก่อสร้าง แต่เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ หลายประการด้วยกันอันเป็นสาเหตุสุดวิสัย ทำให้โครงการไม่แล้วเสร็จ ทำให้ผลที่ได้จากการวิจัยยังไม่สมบูรณ์ ในส่วนของผลกระทบทางกายภาพบางส่วน และผลกระทบทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถรอเวลาได้ต่อไป เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านระเบียบเรื่องระยะเวลาการศึกษาปริญญาโท จึงเสนอแนะว่าหากมีผู้ใดสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้ต่อไป เพื่อติดตามผลในส่วนของผลกระทบหลังจากการก่อสร้างคันทันน้ำเสร็จสมบูรณ์ค่อที่อยู่อาศัย ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก เพื่อผลงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อโครงการในลักษณะเดียวกันในอนาคต